

Kállai Irén

A BIHARI MÚZEUM TÍZ ÉVE: 1990–2000

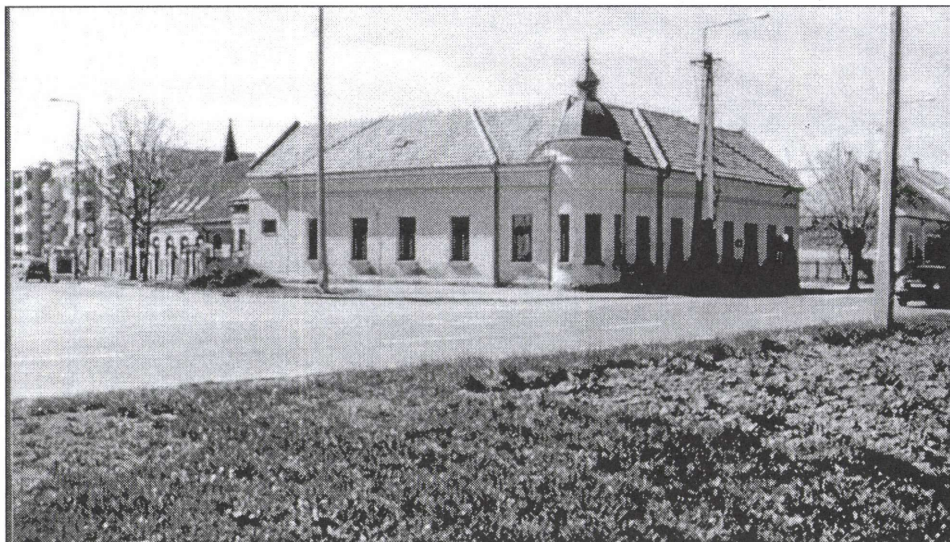
Az 1974. október 1-én megalakult Bihari Múzeumnak az elmúlt 10 éve nem tartozott a sikertörténetek közé. A rendszerváltozás súlyosan érintette a közszféra valamennyi részét, különösen mostohák lettek a közművelődési intézmények és közgyűjtemények. A Hajdú-Bihar Megyei Múzeumi Szervezet keretében működő Bihari Múzeumban is sok tekintetben stagnálás, néhány dologban visszafejlődés következett be. A vizsgált időszak nagy részére elmondható a létszámcsökkentés, az anyagi források hiánya. A bérköltségek, rezsiköltségek erőteljes növekedése s az infláció miatt, mindenféle felújítás, bővítés, korszerűsítés háttérbe szorult. A szakmai munkára – könyvtárfejlesztésre, tárgyvásárlásra, restaurálásra, kiállítás-építésre, kiadványkészítésre – nem maradt elegendő forrás. A kialakult pályázati rendszer segített ugyan a legsúlyosabb problémák megoldásában, de eddig sem lehetett, és ezután sem lehet a teljes szakmai munkát egy majdhogynem véletlenszerűen elnyert támogatásra építeni. A pályázatok kiírása tavasszal történik meg, elbírálásuk – jobb esetben – nyár elejére. Addig nem kezdünk hozzá a restauráláshoz, nem vásárolunk tárgyakat, mert nem tudjuk mekkora forrás áll majd rendelkezésünkre e szakmai célokra. A szponzorálás is eléggé gyerekcipőben jár vidékünkön. Ebben a hátrányos helyzetű Bihari térségben a korábban meglévő nagyvállalatok megszűntek, új nagy befektetők nem érkeztek, a kisvállalkozásokat pedig valamennyi civil szervezet, illetve közintézmény – legyen az egészségügyi, sport, kulturális, vagy oktatási – állandóan bombázza támogatási kéréseikkel.

A Bihari Múzeumnak megalakulása óta az a feladata, hogy az egykori Bihar vármegye ma Magyarországra eső részeinek a történetét, népének életét, életmódváltozását, anyagi szellemi kultúráját, műveltségét felkutassa, feldolgozza, dokumentálja és bemutassa.

ELHELYEZÉS, SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEK

Elhelyezés

Az alapítás óta a Bihari Múzeum a Kossuth u. 36. sz. alatti épületben működik (1. kép). 1989-ben készült el egy bővítés, melynek során – Tardy Anna adományából – meg-

1. kép. A Bihari Múzeum régi épülete (Kossuth u. 36.)

vásárolták a szomszédos, Kossuth u. 38. sz. épületet, amelyet hozzákapcsoltak a már meglévőhöz. Ebben az új szárnyban alakítottak ki 3 raktárhelyiséget, 1 munkaszobát, látogatói vizesblokkot, és egy időszaki kiállítótermet az előterével együtt. Raktárjaink ekkor még a Bessenyei lakótelep négy pincéjében is voltak. Valamennyi épületünk és raktárhelyiségünk tulajdonosa Berettyóújfalui Önkormányzata. Mivel évek, évtizedek óta gond van a főépülettel, (beázások, falszakadások) már 1990-ben elkezdődtek a tárgyalások az önkormányzattal, a múzeum átköltözéséről.

1992-ben megszületett a döntés: a múzeum, a könyvtárral együtt átköltözik a volt Községháza épületébe. Az épület felújításához címzett támogatást igényelt az önkormányzat. A tervek – egyeztetve a múzeummal – elkészültek. Időközben a régi múzeum-épület szomszédságában elkezdődött az Idősek Otthonának építése, emiatt az önkormányzat lebontotta a 38. sz. alatti épületet és valamennyi udvari raktárunkat. Ezen okok miatt 1994 januárjában le kellett bontani az állandó kiállítás 2 régészeti kiállítótermét, hogy a képzőművészeti és a textilanyagot tárolni tudjuk. A többi tárgy (bútorok, kerámia, régészeti anyag a leendő múzeumépület pincéjébe került átszállításra, de mivel a felújítás elkezdődött onnan is tovább kellett költöztetni a raktári anyagot. Az önkormányzat felajánlotta a város túlsó végén két teherautó garázst. Ez lett a múzeum új raktára.

1995 őszen a lakók megvásárolták a lakótelepi önkormányzati lakásaikat, s mivel igényt tartottak a pincékre is újra költöznünk kellett. Az eddig még nem mozgatott régészeti, néprajzi anyagot is átszállítottuk a garázsokba, mivel a város nem tudott felajánlani a múzeum számára másik elfogadható raktárhelyiséget.

2. kép. A Bihari Múzeum új épülete (volt Községháza, Kálvin tér 1.)

A tervek szerint 1996-ban kellett volna átköltözni a felújított Községháza épületébe. A múzeum vezetése – a raktári gondok enyhítése miatt – úgy döntött, hogy lebontja az egész állandó kiállítást, s az átköltözés tervezett időpontja előtt 1 évvel (1995 október) elkezdődhet a revízió és a csomagolás. Alig kezdődött meg a munka, a raktárak kialakítása a volt kiállítótermekben újra költöztetnünk kellett a tárgyakat. 1996 márciusában az Önkormányzat eladta a garázsokat is, ahol a múzeum két raktára volt. S mivel az új tulajdonosnak sem a múzeum, sem az önkormányzat nem fizette ki a kért bérleti díjat, s más raktárhelyiséget sem ajánlottak fel nekünk, nem maradt más, minthogy a tárgyakat beszállítottuk a múzeum megmaradt helyiségeibe. A raktárakba menekített tárgyak ezután megközelíthetetlené váltak.

Még ez év nyarára kiderült, hogy a Községháza felújítására tervezett összeg elfogyott, a beruházás nem fejeződött be a várt határidőre. Elkészült a tető, a homlokzat, a falak, a fűtés, de hiányzott az aljzatbeton, burkolás, festés, villanszerelés és egyéb belső munkák.

Az Önkormányzat az elmúlt évek alatt többször pályázott a beruházás befejezésére, de munkájukat csak 2000-ben koronázta siker. A cikk írásának idején már elkezdődtek az épületben a belső munkálatok és a tervek szerint 2001. május 23-án adják át az épületet a két közgyűjteménynek, a Bihari Múzeumnak és a Sinka István Könyvtárnak (2. kép).

Személyi feltételek

Múzeumvezetők:

Császi Irén néprajzos muzeológus	1989–1991
Kállai Irén V. éves egyetemi hallgató, segédmuzeológus,	1991–1992 (6 órás megbízott)
Kállai Irén néprajzos muzeológus	1992. júl. 1. – (közben 1996–1999 között szülési szabadságon, illetve 4 órás munkaidőben GYES mellett)

Gyűjteménykezelők, adattárosok:

Gulácsi Edit:	1990–1991	(8 órás)
Kurcz Beatrix:	1989–1994	(8 órás) (1994–1999 között, szülési szabadságon, GYES-en) 1999 – (4 órás munkaidőben GYES mellett)
Hudák Attila:	1991–1994	(8 órás)
Törökné Papp Zsuzsanna:	1994 –	(8 órás) (2000. június 1. – december 31.-ig fizetés nélküli szabadságon)
Lévai Magdolna:	1994–1995	(8 órás) (Kurcz Beatrix helyettesítője)
Török Lajos:	1995–1999	(4 órás) [közben 1995. okt.–1997. jún. (8 órás)]
Toncz Csaba:	1998–1999	(8 órás polgári szolgálatos 15 hónapig)
Nagy Sándorné:	1998	(10 hónapon át megbízásos jogviszonyban)
Kuklis Rita:	2000 –	(8 órás) (10 hónapig Törökné Papp Zsuzsa helyettesítője)
Orosz Imre:	2000 –	(8 órás) közhasznú

Teremőrök, takarítók:

Varga Zoltánné:	1990–1991	(6 órás)
Fent Erzsébet:	1978–1995	(7 órás)
Szathmári Ferencné:	1990–1994	(4 órás)
Kajtár Vilmosné:	1992–	(6 órás)

Tárgyi feltételek

Az elmúlt 10 év alatt a múzeumi szervezet jóvoltából a következő eszközökkel gyarapodott a múzeum.

Fényképezőgép, fénymásoló gép, raktári polcok – dexion salgó elemek, számítógép + nyomtató, 2 db irodai gázrugós forgószelek

Pályázati pénzből: Internet modem, vasaló, vasalódeszka, szerszámok, eszközök a tisztító – konzerváló műhelybe.

Tárgyi eszközeink fejlesztésében közreműködött még a város Polgármesteri Hivatala, melynek révén egy korszerű írógépet kapott használatba a Bihari Múzeum. A Bihari Múzeumért Alapítvány jóvoltából pedig szkennelrel, egy nagyobb teljesítményű Winchesterrel, és WIN.95 programmal fejlesztettük számítógépünket.

A Bihari Múzeum Baráti Köre tábori pályázatai révén két automata fényképezőgép és egy diktafon segíti a tábor ideje alatti és az egész éves gyűjtőmunkát.

GYŰJTŐMUNKA, A GYŰJTEMÉNYEK GYARAPODÁSA

A gyűjtőmunkánk továbbra is a bihari táj tárgyi emlékeinek, írásos hagyatékának megszerzésére irányul. A vásárlásokra fordítható összeg erőteljesen csökkent, bár pályázati források néhány évben ezt a csökkenést kompenzálták. (lásd 1. sz. táblázat)

Gyűjtéseinkben egyre jelentősebb szerepe van az ajándékozásnak, illetve kiemelkedő jelentőségű még az évről-évre megrendezett honismereti táborok gyűjtőmunkája.

Gyarapodási naplónk adatai alapján Múzeumunk az elmúlt 10 évben több mint 5000 tárggyal, dokumentummal gazdagodott.

Gyűjteményeink gyarapodása az elmúlt tíz évben, a teljesség igénye nélkül (Kiemelkedő tárgyak, tárgycsoportok)

Régészeti gyűjtemény

A honismereti táborok régészeti szakcsoportjának munkája révén gyarapodott a felszíni terepbejárások leleteivel, jórészt a Herpály területéről.

Néprajzi gyűjtemény

Gyarapodását szintén főleg a honismereti táborok néprajzi, nemzetiségi és helytörténeti szakcsoportjainak gyűjtőmunkája határozta meg, de magángyűjtők ajándékaiként is rengeteg tárgy került múzeumunkba. Évenkénti tárgyvásárlási keretünk 70–80%-át minden évben néprajzi anyag vásárlására fordítjuk, s hasonló arányban használjuk fel a pályázaton nyert összegeket is.

3. kép. Körösmenti román viselet
(leány, asszony, legény) – Részlet az 1999-es
Jubileumi kiállításból

4. kép. Körösmenti román viselet
(menyasszony-vőlegény) – Részlet az 1999-es
Jubileumi kiállításból

Vásárlás útján került gyűjteményünkbe 1991-ben 9 db kolomp és pergő, 1996-ban közlekedési eszközök, szekér, és szánkó, 1997-ben egy kovácsműhely teljes eszközkészlete, valamint a Király család és Kiss Lajosné hagyatéka, többek közt népi bútorok, (szekrények, ágyvégek, tálalók, lócák, ládák, székek, asztalok), használati tárgyak (mázas kerámiák, konyhai eszközök) viseleti darabok.

1993 és 1999 között vásárolt viseleteink közül ki kell emelnünk a XIX.–XX. sz. fordulójáról származó Körös völgyi román viseleteinket (leány, legény, menyasszony, vőlegény, idős asszony, összesen öt teljes viselet, 3. és 4. kép), valamint a Fekete-Körös völgyi magyar viseleteinket (fiatal- és idősasszony teljes viselete azon kívül szoknyák, ingek, kötők, nagykendők). Ezeken kívül más viseleti darabokkal és lakástextilekkel, szőttesekkel (asztalterítők, szakajtókendők, törölközők), függönyökkel, ágyterítőkkel, párnahuzatokkal, falvédőkkel, hímzésekkel is gazdagodtunk. (5. kép)

1992-ben került a gyűjteménybe egy zsinóros férfi kabát, a furtaí bíró-ünnepi kabátja, amely 1880-ban készült.

Mezőgazdasági eszközöket is vásároltunk. 1996 és 1998 között eke, hombár, konkolyozó, kézi őrlő, terménydaráló lett a gyűjtemény része, ezeken kívül sok kézi szeres számot, eszközt is kaptunk ajándékba.

*5. kép. A Bihari Múzeum új szerzeményei.
Részlet az 1999-es Jubileumi kiállításból*

Irodalom tárgyi és irodalmi kézirat gyűjteményeink

Dúló Károly kéziratai, versei, levelezése 1990-ben került a gyűjteménybe.

A Nagyvárad c. újság néhány 1905 és 1911 között megjelent számával is gazdagodtunk 1991-ben.

Nadányi Zoltán leánya révén jutott birtokunkba a költő néhány levele, néhány hozzá írott levél, családi fotók és egyik dedikált verses kötet. Egy magánszemélytől vásárlás útján került gyűjteményünkbe egy „Balassa Bálint” című történeti színjátékot tartalmazó kötet, melyet Martos Ferenc írt. A kötet Nadányi Zoltán könyvtárának része volt. A Nadányi centenáriumi ünnepség meghívói és a programok dokumentumai kerültek még az irodalom tárgyi gyűjteménybe. Az elmúlt tíz év során kerültek leltárba Szabó Pál levelei Bihari Nagy Lajoshoz, és a Horváth Lajos kéziratosa verseit tartalmazó füzet.

Képzőművészeti gyűjtemény

E gyűjteményünk csaknem teljes egészében ajándékozás révén gyarapodott. Vásárlással mindössze L. Ritók Nóra: „Akik az álmokat őrzik” c. grafikája, Nagy Sándor: „Kisvárosi zug” c. olajképe és Hajnal Huba: „Harangláb” c. grafikája került a gyűjteménybe. (Ezeket a vásárlásokat a Berettyóújfalui Önkormányzata finanszírozta.)

Ajándékaink nagy részét Dancsházy Nagy Márton műgyűjtőtől, illetve az alkotó művészektől kaptuk.

Több száz darab ex-libris és alkalmi grafika többek közt Torró Vilmos, Bánsági András, Kósa Bálint, Petry A. Béla, Kós Károly, Bordás Ferenc, Menyhárt József, Settner Béla, Moskál Tibor, Fery Antal, Várkonyi Károly, és mások alkotásai kerültek hozzánk Dancsházy Nagy Márton gyűjteményéből (6. kép).

Varsányi Pál 20 db grafikája, metszete, Kesztyűs Ferenc tűzzománc képe, Rózsa György karikatúrái, Körtvélyessi Magda olajképei, Deák István grafikái, Illár Erzsébet és Réz Eta terrakotta kisplasztikái, Detzky Júlia textilfestményei, az 1994-es és az 1995-ös nyári bihari képzőművészeti tábor alkotásai lettek a képzőművészeti gyűjteményünk darabjai.

A bakonszegi Kardos Gézáné két darab naiv festménye az 1999-es tábor néprajzi csoportjának gyűjtése révén került a gyűjteménybe.

6. kép. Ex-librisek, grafikák az 1999-es Jubileumi kiállításon

Történeti tárgyi gyűjtemény

Az 1990-es évek elején dr. Atlasz József Sárrétudvariba való orvos, műszereivel, táskájával, dokumentumaival, valamint az Úttörő történeti kiállítás anyagával (zászlók, plakettek stb.) gyarapodott.

Iskolatörténeti tárgyak, térképek, tablók, formalinos készítmények, szemléltető eszközök, könyvek, iskolapadok részben vásárlással, részben ajándékként jutottak birtokunkba.

Olajnyomatok, keretezett oklevelek, pecsétek, emléklakettek, polgári használati tárgyak, poharak, tálkák, vázák, evőeszközök, cserép pipafejek, legyezők, türelemüveg, polgári viselet darabok (kabátok, ruhák), lakástextilek a XX. sz. közepéről, XX. sz.-i polgári bútorok, műszaki cikkek, gépek (szekrények, fekete-fehér és színes televíziók, pénztárgép, írógépek, kávéfőző, stb.) is gyűjteményünk elmúlt 10 évi gyarapodását jelzik.

Varga Zoltán fényképész bekeretezett mesterlevele, oklevelei, kitüntetései, plakettjei a fényképész lányának az ajándékai voltak.

Varga Károly nyugalmazott tanító fotóit, okleveleit, igazolványait, kitüntetéseit szintén ajándékba kapta a múzeum.

Hivatalos átadással került birtokunkba a város két darab zászlója a 80-as évekből a régi „csonkatornyos címerrel”.

Vásárlás útján került a gyűjteménybe Berettyóújfalu első kerékpárja, valamint a Bihar Múzeumért Alapítvány finanszírozásával Komádiból egy teljes fotóműterem eszközkészlete (tükör, nagyítógép, fényképezőgépek, retuspult, lámpák, vágó gépek stb.)

Külön egységként kezeljük a történeti gyűjteményünkben a Munkásörségtől átvett anyagot, mely 1992-ben került a múzeumba. A közel ezer tétel, tárgyak, dokumentumok az egykori emlékszoba anyagát képezték (II. Rákóczi Ferenc életéről, és politikai témákról szóló könyvek, kiadványok, újságok, folyóiratok, levelek, iratok, oklevelek, igazolványok, videokazetták, hanglemezek, hangkazetták, plakettek, kitüntetések, kupák, serlegek, dísztárgyak, zászlók, sapkák, úttörőnyakkendők, tablók, fotóalbumok, fotók, negatívak).

Általános történeti dokumentáció

Több mint 2300 tételnyi dokumentum lett beletárolva az elmúlt tíz év alatt.

Ezek közül kiemelkedik a Dancsházy Nagy Mártontól ajándékba kapott közel ezer fotó, levelezőlap, családi dokumentum. A fotók nagy része XIX. sz. végi és XX. sz. eleji nagyváradi, debreceni, budapesti műtermi portrék, családi képek, illetve a XX. sz. híres színészeiről, színésznőiről, énekeseiről készült fotók, levelezőlapok.

A gyűjteményben található a Nyíri féle gözmalom átalakítási tervrajza, dr. Atlasz József orvos, Horvát Lajos bihardancsházi parasztköltő, Varga Károly tanító, a Balogh, a Kovács, a Drimba család dokumentumai, hogy csak a nagyobb egységeket említsem. Ezekon kívül adóösszeírások a XVIII. sz.-ből, birtoklevelek, uradalmi beszámolók, hon-

véd végelbocsátó levelek, bábaoklevelek, bizonyítványok, igazolványok, váltók, végzések, levelezőlapok, archív fotók a XIX–XX. sz-ból adják az anyag nagy részét. A gyűjtemény tartalmazza az 1990-es és 1998-as országgyűlési választások dokumentumait, a pártok propaganda anyagait is.

Numizmatikai gyűjtemény

Az elmúlt tíz év alatt e gyűjtemény 253 darab ajándékkal gyarapodott. Kitűntetések, jelvények, papírpénzek és érmék néhány európai országból, valamint a Magyar Népköztársaság, a Magyar Királyság az Osztrák–Magyar Monarchia és Mária Terézia korából.

Természetrajzi gyűjtemény

Legújabb gyűjteményünket pályázati pénzen vásárolt ásványgyűjteménnyel nyitottuk meg. A 82 db ásvány és kőzet Böttkös Sándor debreceni gyűjtő gyűjteményéből került hozzánk. (7–8. kép)

Adattár

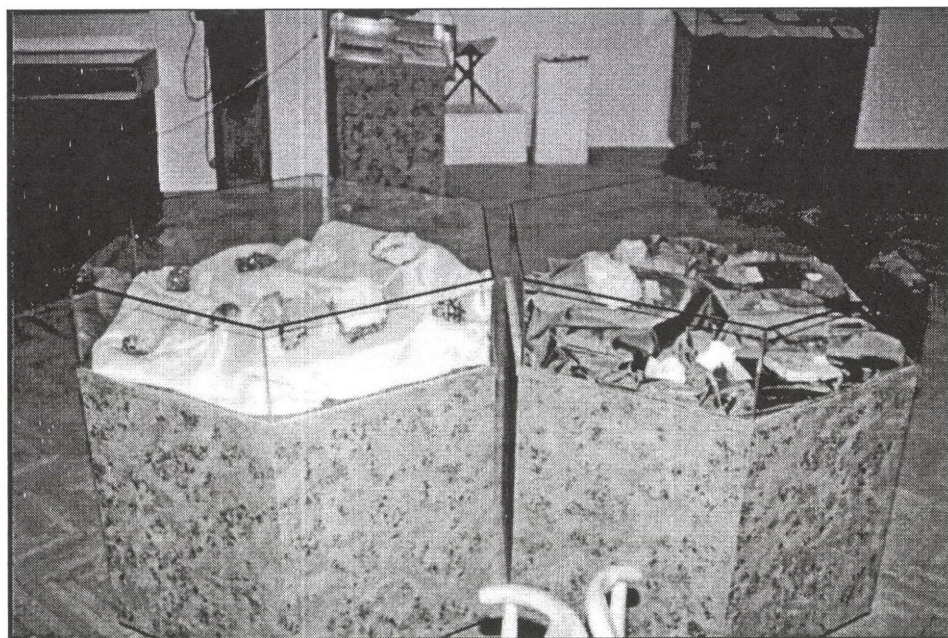
E segédgyűjteményünk a tíz év alatt több mint 1300 tétellel gyarapodott. Bihart ábrázoló térképek, a térségről szóló újságcikkek, kiadványok, a térség és a város rendezvényeinek meghívói, fotói mellett kéziratok, szakdolgozatok, kutatók gyűjtései, jegyzései, a múzeum rendezvényeinek dokumentációi (meghívók, fotók, jegyzőkönyvek videokazetták, stb.) adják az 1300 tétel nagy részét. Itt kell kiemelnem dr. Dankó Imre ajándékát, aki korábbi kutatásainak dokumentációit, jegyzeteit, kézirateit, fotóit adta át a Bihari Múzeumnak. Ebben a gyűjteményben kapott helyet jó néhány általános és középiskolás tanuló dolgozata, melyet a Bihari Honismereti Táborban való részvételre kiírt pályázatra küldtek be.

Fotótár

Fotótárunkba az elmúlt évek alatt közel ezer darab negatív került beleltározásra és legalább ennyi vár még erre. 596 db üvegnegatívot vásároltunk Csökmőről, Vincze István fényképész hagyatékát, melyben XX. sz. eleji életképek, portrék, családi képek találhatóak. Ezen kívül több mint 400 db fekete-fehér és színes negatív filmkocka került a gyűjteménybe, melyeken a múzeum és a város rendezvényei, illetve a lebontott állandó kiállítás képei láthatók.

7. kép. Az ásványgyűjtemény. Részlet az 1999-es Jubileumi kiállításból

8. kép. Az ásványgyűjtemény. Részlet az 1999-es Jubileumi kiállításból

Könyv és folyóirattár

E két segédgyűjtemény gyarapodásának több mint 90%-a ajándék, vagy cserekapcsolat.

1990 és 2000 között több mint 2500 kötet, kiadvány és több mint 1500 folyóirat került beletárolásra. A kevés vásárlás mellett, a múzeumok, levéltárak cserekapcsolatban küldött kiadványain kívül, a Déri Múzeum Könyvtárának hivatalos átadása révén gyarapodtunk ilyen jelentős mértékben. Ki kell még emelnem azt a nagyszámú szakmai folyóiratot és kötetet, melyeket dr. Dankó Imre ajándékozott múzeumunknak.

NYILVÁNTARTÁS, REVÍZIÓ

Az eltelt 10 év nem volt elég az 1980-as években a nyilvántartásban kialakult lemaradás megszüntetésére. Az újabb gyarapodások nagy része leltárba került, a többiben pedig jelentős előrelépés történt. A leíró és utaló kartonokban is óriási lett a lemaradás, mert az utóbbi négy évben a számítógépes nyilvántartásra tettük a hangsúlyt. Így sikerült elérnünk, hogy 2000 végére valamennyi leltárkönyvünk a számítógépbe is be van gépelve.

A számítógép meggyorsította revíziót is. 2000-ben lezárult a könyvtár és a folyóirattár revíziója. A könyvek raktári helyrajzi számot is kaptak, így könnyebb a polcon való keresésük, egyszerűbb a csomagolás és a kipakolás az új helyen.

A régészeti anyagban is elvégeztük a revíziót, a cserepeket áttörölgettük, dobozoltuk, szállítható állapotba hoztuk.

Elkezdődött a néprajzi és a történeti tárgyi anyag revíziója és egyben csomagolása is.

TISZTÍTÁS, KONZERVÁLÁS, RESTAURÁLÁS

A Nemzeti Kulturális Alaptól 1995 óta tárgyak tisztítására, konzerválására, restaurálására 1 000 000,- Ft pályázati pénzt nyertünk, amit a múzeum 125 000,- Ft saját forrás biztosításával egészített ki. (lásd I. sz. táblázat)

Ebből a pénzből elkészült 27 db grafika, rézkarc paszpartuzása, keretezése, 8 db olajkép tisztítása, 6 darab olajkép teljes restaurálása, 28 db textil és 50 db archív fotó tisztítása, valamint, több mint 70 darab polgári bútor, népi bútor és néprajzi használati tárgy tisztítása, konzerválása, restaurálása. (Ez utóbbiak között több tálaló szekrény, könyves szekrény, komód, ruhás szekrény, asztalok, székek, tükrök, ládák, rokkák és más használati tárgyak pl. iskolapad, mángorló, nyereg, sőtartó stb. voltak.)

Ezen kiemelkedő tisztítási feladatok mellett, melyeket részben a Déri Múzeum restaurátorai, részben külső vállalkozók végeztek, a Bihari Múzeum munkatársai minden évben jelentős tárgy tisztítási munkálatokat végeztek a gyűjteményekben.

1. sz. táblázat

A Bihari Múzeum 1995 és 2000 között nyert pályázatait, saját forrásait, és azok felhasználását

Év	A pályázat kiírója	Nyert összeg	Saját forrás	Felhasználás
1995 – 1996	Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Kollégium	400 000,- Ft	–	Tárgy tisztítás, restaurálás (polgári, néprajzi bútorok)
1997	Művelődési és Közoktatási Minisztérium	90 000,- Ft	30 000,- Ft	Néprajzi tárgyvásárlás
1998	Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Kollégium	250 000,- Ft	50 000,- Ft	Ásványok, iskolatörténeti, néprajzi tárgyak vásárlása
1998	Nemzeti Kulturális Alap Múzeumi Kollégium	200 000,- Ft	50 000,- Ft	Restaurálás (népi bútorok, tárgyak)
1998	Magyarországi Nemzeti Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány	100 000,- Ft	–	Román viselet, néprajzi tárgyak,
1999	Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Múzeumi Osztály	300 000,- Ft	100 000,- Ft Bihari Múzeumért Alapítványtól	A 25. évi jubileumi időszak kiállítás tárlóira, installációira
1999	Nemzeti Kulturális Alapprogram Múzeumi Kollégium	200 000,- Ft	50 000,- Ft	Restaurálásra (festmények, grafikák, népi bútorok, tárgyak)
2000	Nemzeti Kulturális Alapprogram Múzeumi Kollégium	200 000,- Ft	25 000,- Ft	Restaurálásra (olajképek, néprajzi tárgyak)
2000	Nemzeti Kulturális Alapprogram Múzeumi Kollégium	100 000,- Ft	50 000,- Ft	A Bihari Múzeum Évkönyvére kiegészítő támogatás
Összesen:		1 840 000,- Ft	350 000,- Ft	

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG, TOVÁBBKÉPZÉSEK, PUBLIKÁCIÓK

A Bihari Múzeum Évkönyve VI–VII. kötetének szerkesztése 1990-ben fejeződött be. Ezt követően 1992-ben jelent meg a könyv. 1993 óta folyik a soron következő VIII.–IX. kötet szerkesztése. Ezalatt a néhány év alatt begépeztük a kéziratokat a számítógépbe és pályáztunk a kötet kiadására. Sajnos ezek a pályázatok sikertelenek voltak, csak 2000-ben sikerült egy 100 000,- Ft-os kiegészítő forrást nyernünk a Nemzeti Kulturális Alapprogram Múzeumi Kollégiumától. Ebből a pénzből csak a technikai szerkesztés, a tördelés valósítható meg. Továbbra is kérdéses a nyomdai költségek finanszírozása.

1990-ben jelent meg az Orbán Balász bibliográfia Császi Irén és Héthy Zoltán közös munkája. Elkészült egy leprellő az „Erdély fotóművészete” c. időszaki kiállításhoz Sz. Kürthy Katalin tanulmányával.

Még ugyanebben az évben dr. Varga Gyula és Császi Irén szakmai irányításával elkezdődött a nagyrabéi tájház kialakítása.

1991-ben elkezdődött Berettyóújfalu temetőinek fotózása, dokumentálása. A nagyrabéi tájház berendezése megtörtént, kiválasztottuk a restaurálásra kerülő tárgyakat. Mezőpeterden elkészültek a betlehemes játék felvételei, hang, videó és fotó dokumentációi.

1991-től minden évben a múzeum munkatársai jelen vannak cikkeikkel a Bihari Hírlap hasábjain. Az 1993-ban induló Berettyó rádió is helyet adott a múzeumi híreknek, illetve a helytörténeti, néprajzi ismertetőknél, és 2000 óta ugyanez mondható el a két városi televízióról, a FIX stúdióról és a Szinkron TV-ről is.

1993-ban a múzeum vezetője 2 napos a „Barokk a magyar népművészetben” című továbbképzésen vett részt Budapesten a Néprajzi Múzeumban.

1994 tavaszán Békéscsabán a Honismereti Szövetség 2 napos táborvezetői továbbképzésén, májusban Szegeden 2 napos néprajzos konferencián vett részt, majd decemberben a nagyváradi múzeum néprajzi osztálya fennállásának 30. évfordulójára szervezett konferencián képviselte a Bihari Múzeumot.

1995 jelent meg a Bihari Népművészeti Egyesület katalógusa „Kézművesség – Népművészet Biharban” címmel. A kiadványt írta és szerkesztette Kállai Irén. A múzeumvezető márciusban részt vett az „Állatábrázolás a népművészetben” című tiszafüredi néprajzos konferencián.

1996–97-ben a múzeum vezetője szülei szabadságon és gyesen volt.

1998-ban Berettyóújfaluban rendezték meg az Önkéntes Néprajzi és Nyelvjárás-gyűjtők XVI. Országos Találkozóját. E program szervezésében a Néprajzi Múzeum partnerei voltunk.

A Déri Múzeum Textiles Konferenciáján és a Levéltári Napok bihari előadásain vett még részt a múzeum vezetője 1998-ban.

1999-ben rendezte meg Berettyóújfalu a II. Bihari Diétát. E program szervezésében együttműködtünk a Művelődési Központtal.

A 2000. évi szakmai továbbképzés, melyen a múzeumvezető is részt vett, Felsőtárkányban volt megrendezve.

2000 november 22-én a „Bihari Mondák” című tudományos ülés egyik szervezője és közreműködője volt a múzeumvezető. Kállai Irén előadásának címe: „Vitalis Imre az utolsó bihari betyár”

KIÁLLÍTÁSOK

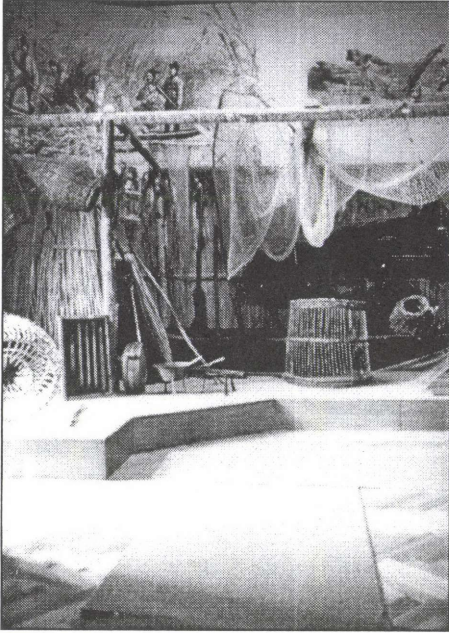
Állandó kiállítás

A Bihari Múzeum legutóbbi állandó kiállítását 1984-ben adták át „Szülőföldem Biharország” címmel. E kiállítás régészeti részét (két termet) 1994-ben, míg a többi részt 1995. október 1-én zártuk be. (9–12. kép)

Időszaki kiállítások

1990

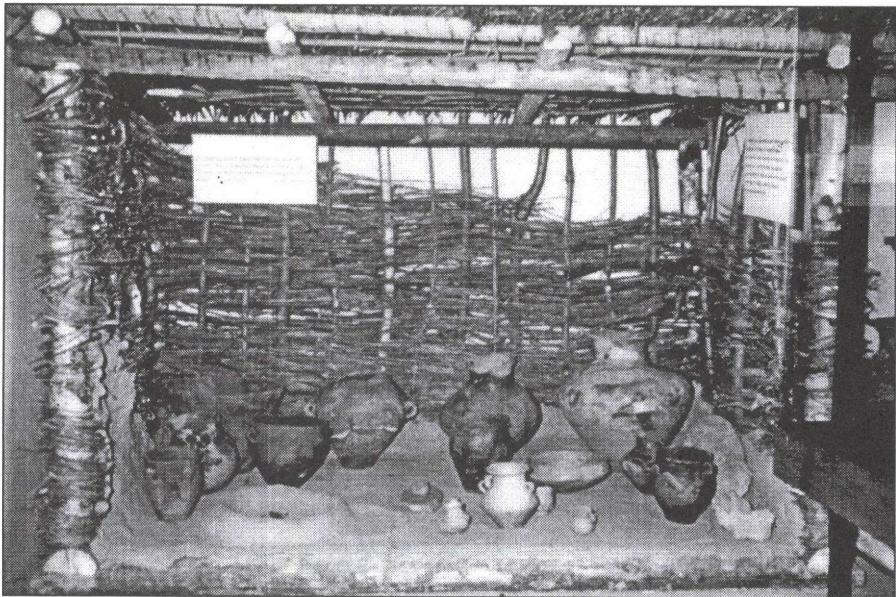
Időpont	Helyszín	Kiállítás címe – témája	A kiállítás rendezője
Januárig (áthúzódó)	Időszaki kiállító terem	„Xantus Gyula 70 éves”	Császi Irén
Február – július	Időszaki kiállító terem	„Erdély fotóművészete (1850-1920)”	Sz. Kürthy Katalin- Császi Irén
Szeptember – január	Időszaki kiállító terem	„Nagykunság népművészete”	Császi Irén
Április – május	Folyosó	„Orbán Balász emlékkiállítás”	Bellon Tibor
Március – augusztus	Szabó Pál Kollégium és Biharkeresztes Művelődési Központ	„Válogatás a Bihari Múzeum gyűjteményéből” képzőművészeti kiállítás	Császi Irén
Július – szeptember	Szabó Pál Kollégium és az 5. Általános Iskola	„A XIV. Bihari Honismereti Tábor kiállítása”	Császi Irén
Október	Honvéd Kórház Budapest	Laboratóriumi eszközök kiállítása	Császi Irén

9. kép. „A Sárrét vízi világa”.
Részlet az 1984-es állandó kiállításból

10. kép. „A bihari otthon”.
Részlet az 1984-es állandó kiállításból

11. kép. „A bronzkor Biharban. Részlet az 1984-es állandó kiállításból

12. kép. „Furtai gazda ünnepi viseletben”.
Részlet az 1984-es állandó kiállításból

13. kép. A „Varga Károly ásványgyűjteménye”
c. kiállítás megnyitóján jobbra a gyűjtő,
Varga Károly, középen Lovass Márton a Déri
Múzeum természetrajzi gyűjteményének
vezetője, mellette Kállai Irén múzeumvezető

1991

Időpont	Helyszín	Kiállítás címe – témája	A kiállítás rendezője
Március – június	Időszaki kiállító terem	„Népi írók és Balatonszárszó 1943” Bérczi László fotói	Császi Irén
November– január	Időszaki kiállító terem	„Magyarország ásványai” Varga Károly gyűjteményéből (13. kép)	Kállai Irén
Július– szeptember	Szabó Pál Kollégium és Nagyrábé Művelő- dési Központ	„XV. Bihari Honismereti Tábor kiállítása”	Kállai Irén

1992

Időpont	Helyszín	Kiállítás címe – témája	A kiállítás rendezője
Február– április	Időszaki kiállító terem	„Szabó Pál emlékkiállítás” (14–15. kép)	Szabó Ferenc – Kállai Irén
Június – augusztus	Időszaki kiállító terem	„A XVI. Bihari Honismereti Tábor anyaga”	Kállai Irén
Október – január	Időszaki kiállító terem	„Ittmaradtunk” Nadányi Zoltán emlékkiállítás, születésének 100. évfordulója alkalmából	Keresztesné Várhelyi Ilona – Kállai Irén

1993

Időpont	Helyszín	Kiállítás címe – témája	A kiállítás rendezője
Február – március	Időszaki kiállító terem	Detzky Júlia iparművész batik képeinek kiállítás	Kállai Irén
Április– szeptember	Időszaki kiállító terem	„Sütőgető mesterségek” (A Déri Múzeum kiállítás)	dr. Vajda Mária
Június- július	Szabó Pál Kollégium	„A XVII. Bihari Honismereti Tábor anyaga”	Kállai Irén
Szeptember – november	Időszaki kiállító terem	Major Jánosné képeslapgyűjteménye	Kállai Irén
November – december	Időszaki kiállító terem	Heil Edit és Heil József festőművészek kiállítás	Kállai Irén

1994 januárjától bezártuk az időszaki kiállító termet, mert az épület lebontásra került.

Ettől évtől kezdve csak külső helyszíneken rendezett a Bihari Múzeum kiállítást. Minden év nyarán a Szabó Pál Kollégiumban megrendeztük immáron hagyományos kiállításainkat az az évi Bihari Honismereti Tábor anyagából.

1994-től minden évben a Bihari Múzeum munkatársainak segítségével készült el a Bihari Népművészeti Egyesület tavaszi népművészeti kiállítása.

1995 decemberében a Nadányi Zoltán Művelődési Központ „Karácsonyi kiállítás és vásár” c. rendezvényén a Bihari Múzeum is kiállította legújabb szerzeményeit „Bihari viselet címmel”

Ugyanebben az évben közreműködtünk a szentpéterszegi Faluház „Örökségünk” c. kiállításának megrendezésében és az 5. sz. Általános Iskola névadóünnepségéhez kapcsolódó kiállítás megrendezésben.

1996-ban ünnepelte a Bihari Honismereti Tábor fennállásának 20. évfordulóját, erre az alkalomra a Művelődési Ház galériája adott helyet a jubileumi kiállítás anyagának.

14. kép. A „Szabó Pál emlékkiállítás” megnyitója, jobbra a kiállítás rendezője Keresztesné Várhelyi Ilona, mellette Szabó Pál lánya, Szabó Erzsébet

15. kép. A „Szabó Pál emlékkiállítás” megnyitója – közreműködnek a Szabó Pál Kollégium irodalmi színpadosai

16. kép. „A Xantus Gyula emlékkiállítás” egy részlete 1999-ből

1997 májusában a Bihari Múzeum és a Bihari Népművészeti Egyesület közös kiállítását „Biharban alkotunk” címmel a Város Dísztermében dr. Selmeczi László megyei múzeumigazgató nyitotta meg. Szeptemberben a Rendőrkapitányságok megyei versenyén Hajdúszoboszlón a „Bihar és Berettyóújfalu” című kiállítást rendezték meg a múzeum munkatársai.

A Bihari Népművészeti Egyesület és a Bihari Múzeum 1998-as kiállítását dr. Dankó Imre nyugalmazott megyei múzeumigazgató nyitotta meg, szintén a város Dísztermében.

1999-ben ünnepelte a Bihari Múzeum alapításának 25. évfordulóját. Ez alkalomból három önálló időszaki kiállítást rendeztünk külső helyszíneken. Az elsőt február 16-tól március 8-ig a Nadányi Zoltán Művelődési Központ Galériájában, Xantus Gyulának a Bihari Múzeum Képzőművészeti gyűjteményében lévő képeiből. A kiállítást Bényi Árpád hirtelen betegsége miatt, dr. Hamvas Lászlóné a Bihari Múzeum Baráti Körének tagja, nyugalmazott rajztanár nyitotta meg. A megnyitóra vártuk Xantus Gyula özvegyét és fiát is, de hóakadályok miatt sajnos nem tudtak eljönni. (16–17. kép)

Április és május hónapban Rózsashegyi György karikatúrái – válogatás a Bihari Múzeum gyűjteményéből – voltak láthatók a Zsaru-Galériában, a berettyóújfalui Rendőrkapitányság épületében.

17. kép. „A Xantus Gyula emlékkiállítás” megnyitóján: középen dr. Hamvas Lászlóné jobbra Kocsis Csaba kulturális menedzser, balra Kállai Irén múzeumvezető

Október 2-án nyílt meg a jubileumi kiállítás „Válogatás a 25 éves Bihari Múzeum anyagából” címmel a város Dísztermében a Kossuth u. 6. sz. alatt. A kiállítást dr. Matolcsi Lajos a Hajdú-Bihar megyei Önkormányzat Közgyűlésének alelnöke nyitotta meg. A megnyitót megtisztelte jelenlétével Nadányi Gertrúd, a költő Nadányi Zoltán lánya is. (18. kép) A megnyitó napjára szervezte a Város, a Bihari Múzeum, a Bihari Múzeumért Alapítvány és a Bihari Múzeum Baráti Köre a Biharból elszármazottak második találkozóját. (19. kép) A kiállítás eredetileg 1 hónapig állt volna, de a nagy siker miatt még egy hónapig nyitva tartottuk. Pontos statisztika ugyan nem készült a látogatottságról, de a vendégkönyv beírásait figyelembe véve, legalább 2000 ember tekintette meg ezt a válogatást, a Bihari Múzeum legfrissebb szerzeményeiből. (20. kép)

2000 májusában ismét közös kiállítást készített a Népművészeti Egyesület és a Múzeum „Bihar Népművészete” címmel. A kiállítást a Művelődési Központ két termében Vissy Zsolt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma helyettes államtitkára nyitotta meg.

18. kép. A jubileumi kiállítás megnyitója a város Dísztermében. Balra dr. Matolcsi Lajos a megyei közgyűlés alelnöke, mellette Kocsis Csaba kulturális menedzser, Kállai Irén múzeumvezető, Nadányi Gertrúd és Körösi P. József költő

19. kép. A Bihariak II. találkozásának vendégei a városházi köszöntőn

KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉG

A Bihari Múzeum széleskörű közművelődési tevékenységet végez. 1991 és 1993 között négy civil szervezet alakult meg a múzeum épületében.

1991-ben a már korábban a Déri Múzeum tagcsoportjaként működő **Bihari Múzeum Baráti Köre** lett önálló jogi személy. Tagsága kb. 20–25 fő, múzeumot pártoló, támogató személy. Fő tevékenysége a múzeum erkölcsi támogatásán kívül a Bihari Honismereti Táborok megrendezése, az ehhez szükséges anyagi és tárgyi eszközök előteremtése, jórészt pályázatok útján. 1998 óta közhasznú szervezet.

1992-ben nálunk alakult meg a **Tájak – Korok – Múzeumok Egyesület bihari csoportja**. A kezdetben 20 fős tagság mára közel száz főre emelkedett. Néhány éve a múzeum már nem tud helyet biztosítani a programjaikhoz. Remélhetőleg 2001-ben az átköltözés után újra a csoport központja lehet a Múzeum.

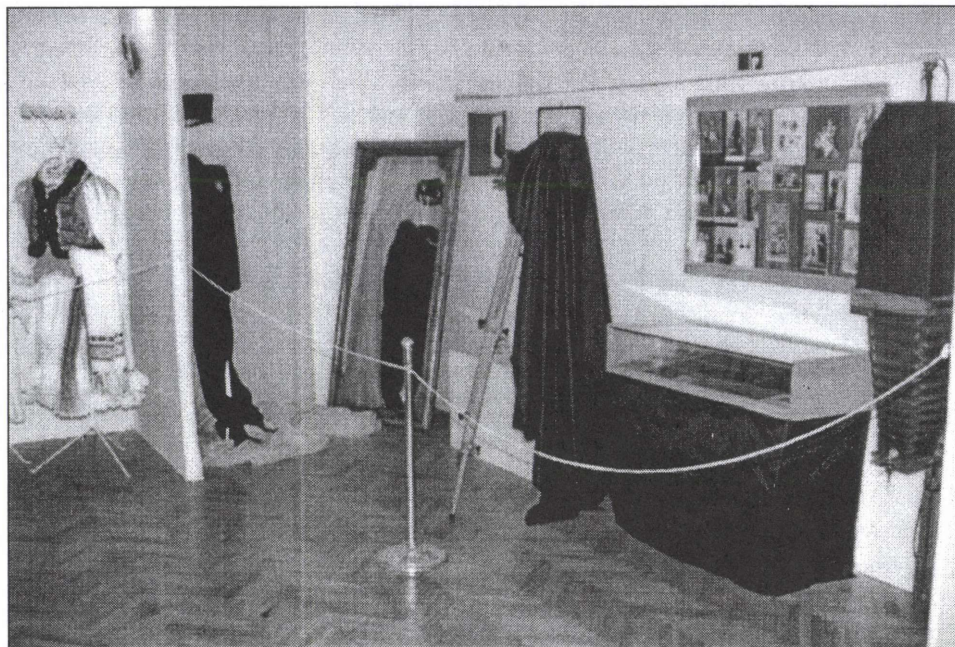
1993 novemberében alakult meg a **Bihari Népművészeti Egyesület**, mely összefogja a Biharban alkotó népművészeket, népi iparművészeket, kézműveseket, alkotókat, az érdeklődő pedagógusokat. Az egyesület székhelye a Bihari Múzeum épülete, bár programjai nagy részét 1994 óta az Alkotóházban tartja, melyet a város bocsátott az egyesület rendelkezésére. Az épület ingyenes használatán kívül, egy közhasznú gondnokot és némi anyagi támogatást nyújt a város évről évre a ház fenntartásához. Az egyesület jórészt pályázati pénzekből kézműves foglalkozásokat, bemutatókat, kiállításokat, konferenciákat, országos pályázatokat, alkotótáborokat szervez. Részt vesz kiemelkedő országos népművészeti rendezvényeken. 1994 óta tagja a Népművészeti Egyesületek Szövetségének. 1998 óta közhasznú szervezet.

Szintén 1993-ban alapítottuk a **Bihari Múzeumért Alapítványt** azzal a céllal, hogy Tardy Annának, egy neves berettyóújfalui birtokos család leszármazottjának hagyatékát elhelyezzük. Az alapítvány célja az volt, hogy a Bihari Múzeumnak a Községháza épületébe való átköltözését támogassa. Ez a cél azóta kibővült, és a Múzeum eszközeinek, tárgyainak fejlesztésére is fordítható az alapítvány vagyona. A hagyaték azóta kamatozott, s kiegészült mások, főleg a Biharból elszármazottak, és különböző vállalkozók adományaival is. Az alapítvány kiemelten közhasznú, vagyona 2000. december 31-én 3,6 millió forint volt.

E civil szervezeteken kívül a múzeum csaknem minden évben megrendez egy-két helytörténeti vetélkedőt. Az egyiket a város általános iskolái számára, a másikat a térség középiskolái számára.

1997 óta minden május 18-án, a Múzeumi Világnapon megkoszorúzzuk a Tardy család sírját és virágot viszünk a múzeumért legtöbbet tett támogatóink, segítők sírjára. (Héthy Zoltán, Erdélyi Gábor, Dancsházy Nagy Márton)

1994-ig míg volt kiállításunk és időszaki kiállítótermünk a kiállításokhoz kapcsolódó múzeumi órák, diavetítéses előadások nagyon népszerűek voltak az iskolák körében. Az új épületben is szeretnénk ezeket a foglalkozásokat felújítani.

20. kép. Részlet a jubileumi kiállításból – fotóműtermi egység

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

1990-től egyre szélesedő a nemzetközi kapcsolatunk Romániával azon belül is leginkább a Nagyváradi Körös-menti Múzeummal. 1991 óta minden évben kezdetben 5-6, később 8-10 diákot küldtek a Bihari Honismereti Táborba. A román nemzetiségi csoport 1992-ben kezdte meg működését, ekkor érkezett először, és azóta minden évben a táborunkba a nagyváradi múzeumból egy muzeológus kolléga. 1995 nyara óta 3 alkalommal Romániában, a Bihar hegységben is rendeztek néprajzi tábort. Mindhárom táborban 6-8 diák és 2 felnőtt kísérő vett részt a mi táborunkból. 1996 óta a gyergyószentmiklósi Salamon Ernő Líceumból minden évben 2-4 diák érkezik a Bihari Honismereti Táborba és vesz részt a kutatómunkában.

A nagyváradi múzeummal az együttműködés nem merül ki a tábori programokban, bár kétségtelenül ez a kapcsolat fő iránya. Együttműködésünk kiterjed a kiállítások rendezésére és restaurálási munkákra is.

A Bihari Múzeum költözés előtt áll, elkezdődött a revízió, a tárgyak csomagolása. Ha a pénzügyi források rendelkezésünkre állnak 2002 augusztusában újra fogadhatjuk

látogatóinkat az új állandó kiállításunkban. Az elmúlt öt év gyarapító, megőrző, nyilvántartó munkája után végre a negyedik, bemutató funkciójának is eleget tud tenni múzeumunk, s így végre 5 év után teljes lesz a működésünk.

Az új épületben végre újra indulhatnak a korábban oly sikeres közművelődési, pedagógiai programjaink, előadások, múzeumi órák, vetélkedők, múzeumi hangversenyek, bemutatkozó kiállítások is, amelyeket az 1991 és 1993 között alakult, s a múzeumhoz szorosan kapcsolódó civil szervezetekkel (Bihari Múzeumért Alapítvány, Bihari Múzeum Baráti Köre, Bihari Népművészeti Egyesület) közösen szerveztünk és szervezünk a jövőben is.

10 JAHRE BIHAR-MUSEUM (1990–2000)

Das Bihar-Museum wurde im Herbst 1974 gegründet. Die letzten 10 Jahre seiner Geschichte zählen nicht zu den Erfolgsgeschichten. Die Gründe dafür sind vor allem in den Veränderungen der gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Bedingungen zu suchen. Die allgemeinen gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Probleme, die einschränkenden Maßnahmen der letzten 10 Jahre des Bihar-Museums hatten nicht nur starke Auswirkungen auf die konservatorische Arbeit und die Lagerverhältnisse, sondern auch auf die Renovierung unseres Gebäudes. Die Kultur und vor allem die Museen gehörten schon bisher nicht zu den Profit bringenden Institutionen, ihre Erhaltung war immer schon von der Unterstützung des Staates und von Privatpersonen abhängig.

Die Vermehrung der Kunstobjekte und Dokumente des Bihar-Museums wurde zu 80% durch Schenkungen von Privatpersonen bestritten. Darüber hinaus gelang eine bedeutende Vermehrung durch Ankäufe aus Ausschreibungsmitteln. Bedeutend erweitert wurden unsere volkskundliche Textilsammlung sowie unsere Sammlungen bildender Kunst, allgemeinhistorischer Objekte und Dokumente.

Im Zuge der Verbreitung von Computern bemühten sich unsere Mitarbeiterinnen, die Sammlungen in den Computer aufzunehmen, wodurch sie ihre eigene und auch die Arbeit der Forscher in bedeutendem Maße erleichterten. Diese abgeschlossene Arbeit erleichtert auch die Revisionsarbeiten.

Im Ausschreibungssystem, das sich herausgebildet hat, hat auch ein kleineres Museum wie das Bihar-Museum die Möglichkeit, sich um das eine oder andere größere Projekt zu bewerben, für das der Erhalter keine oder zu wenig Mittel zur Verfügung hat. Neben Mitteln für den Ankauf von Objekten gelangten wir so über einige Jahre hinweg auch zu größeren Summen für die Reinigung, Konservierung und Restaurierung unserer Objekte.

Trotz unserer schlechten Lagerverhältnisse und des zunächst teilweisen, schließlich völligen Abbaus unserer ständigen Ausstellung versuchten wir das Museum im öffentlichen Bewusstsein zu halten. Mit einem Teil unserer Kunstobjekte veranstalteten wir fast in jedem Jahr externe Ausstellungen. Unter diesen ist die zum 25-jährigen Jubiläum des Museums 1999 veranstaltete, zwei Monate lang geöffnete, temporäre Ausstellung im Stadtsaal hervorzuheben, in der wir versuchten, eine kleine Kostprobe der Neuerwerbungen der letzten paar Jahre zu geben. Unsere erfolgreiche Ausstellung lockte mehr als 2000 Besucher aus Berettyóújfalu und Bihar an.

Wir stehen vor der Übersiedelung, das Einpacken der Objekte ist im Gange. Wenn uns die finanziellen Mittel zur Verfügung stehen, können wir die Besucher im August 2002 in unserer neuen ständigen Ausstellung begrüßen. Nach der Arbeit der Vermehrung, Erhaltung und Registrierung der letzten fünf Jahre kann unser Museum endlich auch seine vierte, zeigende Funktion erfüllen und so wird unser Betrieb nach fünf Jahren endlich vollständig sein.

Im neuen Gebäude können wir endlich wieder mit den früher so erfolgreichen allgemeinbildenden, pädagogischen Programmen, Vorträgen, Museumsstunden, Wettbewerben, Museumskonzerten und Präsentationen beginnen, die wir zusammen mit den zwischen 1991 und 1993 entstandenen und mit dem Museum eng verbundenen Vereinen (Stiftung für das Bihar-Museum, Freundeskreis des Bihar-Museums, Volkskunstvereinigung Bihar) veranstaltet haben und auch in Zukunft veranstalten werden.

